

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग

पदपूर्ति समिति,
सानोठिमी, भक्तपुर

प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह, अधिकृतस्तर प्रथम श्रेणी, निर्देशक पदको
आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रम योजनालाई निम्नानुसारका दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :- लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क :- २००

द्वितीय चरण :- मामिला अध्ययन प्रस्तुतिकरण र अन्तरवार्ता

पूर्णाङ्क :- ५०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. प्रथम चरण : लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या X अङ्क	समय
प्रथम	शासकीय प्रबन्ध र विकास	१००	४०	विषयगत	२ प्रश्न X १० अङ्क = २०	३ घण्टा
				विषयगत - समस्या समाधान	४ प्रश्न X २० अङ्क = ८०	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी	१००	४०	विषयगत	२ प्रश्न X १० अङ्क = २०	३ घण्टा
				विषयगत - समस्या समाधान	४ प्रश्न X २० अङ्क = ८०	

२. द्वितीय चरण : मामिला अध्ययन प्रस्तुतिकरण र अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क :- ५०

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
(क) व्यक्तिगत प्रस्तुतिकरण	२०	मामिला अध्ययन तयारी र प्रस्तुतिकरण	तयारी १ घण्टा १५ मिनेट प्रस्तुतिकरण ५० मिनेट
(ख) अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक	

दृष्टव्य :

- यो पाठ्यक्रमको योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।
- परीक्षामा सोधिने प्रश्न पत्रको भाषा नेपाली हुनेछ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुबै हुनेछ ।
- प्रथम र द्वितीयपत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
- लिखित परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ ।
- विषयगत प्रश्नहरूको हकमा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिने छ ।
- विषयगत प्रश्नमा प्रत्येक पत्र/विषयका प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परिक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोही खण्डका उत्तरपुस्तिकामा लेख्नु पर्नेछ ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भएतापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम, विनियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन नभएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- प्रथम चरणको लिखित परीक्षामा छनोट भएका उम्मेदवारहरूको प्राप्ताङ्क तथा द्वितीय चरणको मामिला अध्ययन प्रस्तुतिकरण र अन्तर्वार्ताको कुल अङ्क योगका आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशन गरिनेछ ।
- पाठ्यक्रम लागु मिति :- २०७८।०६।१०

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग

पदपूर्ति समिति,
सानोठिमी, भक्तपुर

प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह, अधिकृतस्तर प्रथम श्रेणी, निर्देशक पदको
आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र : शासकीय प्रबन्ध र विकास

खण्ड (क) – (५० अङ्क)

(१ प्रश्न × १० अङ्क र २ प्रश्न × २० अङ्क = ५० अङ्क)

1. शासकीय प्रबन्धका विविध पक्षहरू

- 1.1 शासकीय (Governance) प्रबन्धको अवधारणा, विशेषता र सूचकहरू
- 1.2 नयाँ सार्वजनिक शासकीय प्रबन्ध (New public governance) र यसका विविध पक्षहरू
- 1.3 नेपालमा संवैधानिक विकासक्रम, नेपालको वर्तमान संविधान, संविधानवाद
- 1.4 राज्यशक्तिको बाँडफाँड, शक्ति पृथकीकरण तथा सन्तुलन र नियन्त्रण एवं नेपालमा यसको अभ्यास
- 1.5 नेपालमा संघीय शासन प्रणालीको अवधारणा र महत्व
- 1.6 संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य जिम्मेवारी, अन्तर सम्बन्ध र सीमा
- 1.7 कानूनको शासन, लोकतान्त्रिक मूल्य मान्यता, सुशासन र पारदर्शिता र नेपालमा यसको अवस्था
- 1.8 सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन र यसमा प्रशासनको भूमिका
- 1.9 सामाजिक न्याय, सामाजिक सुरक्षा र समानुपातिक समावेशीकरणका विविध पक्ष
- 1.10 सूचनाको हक र पारदर्शिता

2. सार्वजनिक सेवा व्यवस्थापन (Public Service Management)

- 2.1 सार्वजनिक सेवाको अवधारणा, विशेषता र आधारभूत मान्यताहरू (Values: Integrity, Impartiality, Dedication, Tolerance and Compassion)
- 2.2 सार्वजनिक सेवाको प्रारूप निर्माण, व्यवस्थापन र चुनौती
- 2.3 सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सेवाको मूल्यांकन, पृष्ठपोषण तथा गुनासो व्यवस्थापन, ग्राहक सम्पर्क व्यवस्थापन (Customer Relations Management) र सेवाग्राही सन्तुष्टी सर्वेक्षण, सेवा प्रवाहमा नागरिक संलग्नता
- 2.4 सार्वजनिक जवाफदेहिता, उत्तरदायित्व, जिम्मेवारी, नैतिकता, ईमानदारिता र यसका मानकहरू
- 2.5 व्यवसायिकता र यसका विविध पक्षहरू
- 2.6 संगठनात्मक कार्यसंस्कृति र सुधारका उपायहरू
- 2.7 सार्वजनिक जीवनका सिद्धान्त (Principle of public life): नागरिक कर्तव्य, आध्यात्मिकता (Spirituality), मानवीय मूल्य र मान्यता
- 2.8 विद्युतीय शासन (e- Governance)
- 2.9 संगठित अपराध : विद्युतीय अपराध (Cyber crime), मिलेमतो (Cartelling), एकाधिकार (Monopoly), भ्रष्टाचार र सम्पत्ति शुद्धिकरण (Money Laundering)

खण्ड (ख) – (५० अङ्क)

(१ प्रश्न × १० अङ्क र २ प्रश्न × २० अङ्क = ५० अङ्क)

3. विकासका आयामहरू

- 3.1 विकासको अवधारणा, यसका विविध पक्षहरू र नवीनतम उपागमहरू
- 3.2 विकासका आयामहरू – गरिवी निवारण, मानव विकास, लैंगिक सवाल, बालमैत्री विकास, विश्वव्यापीकरण, आर्थिक उदारिकरण, समावेशी विकास, विविधता व्यवस्थापन, सन्तुलित विकास, गैह्र सरकारी क्षेत्र र विकास
- 3.3 दिगो विकास र वातावरण व्यवस्थापन: नेपालको प्रयास, उपलब्धी तथा चुनौतीहरू
- 3.4 नेपालमा योजनावद्ध विकास, उपलब्धी र चुनौतीहरू तथा चालु आवधिक योजना
- 3.5 विपद संवेदनशील विकास, हरित विकासको अवधारणा र जलवायु परिवर्तन
- 3.6 आयोजना/परियोजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्यांकन
- 3.7 सार्वजनिक नीजि साझेदारी (Public Private Partnership) को अवधारणा र नेपालमा यसको प्रयोग

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग

पदपूर्ति समिति,
सानोठिमी, भक्तपुर

प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह, अधिकृतस्तर प्रथम श्रेणी, निर्देशक पदको
आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 3.8 समकालीन विकासका अवधारणा र चुनौतीहरू
  - 3.9 नेपालमा सार्वजनिक संस्थान व्यवस्थापन, कार्यसम्पादन मापन, निजीकरणको अवधारणा, नेपालमा निजीकरणको अवस्था, निजीकरणमा देखिएका समस्या तथा चुनौतिहरू एवं भावी कार्यदिशा
4. सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन
- 4.1 विश्व अर्थ व्यवस्था र नेपालको अर्थतन्त्र
  - 4.2 सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन (सार्वजनिक आय, व्यय तथा ऋण)
  - 4.3 नेपालमा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन
  - 4.4 लेखाका सर्वमान्य सिद्धान्तहरू र लेखामान (Accounting Standards)
  - 4.5 वित्तीय विवरण विश्लेषण तथा व्याख्या (Financial Statement Analysis and Interpretation) र व्यवस्थापकीय निर्णयमा यसको प्रयोग
  - 4.6 वित्तीय कुशलता विकास, वित्तीय स्वायत्तता, सार्वजनिक वित्तीय उत्तरदायित्व र जिम्मेवारी
  - 4.7 लेखा परीक्षण, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक लेखापरीक्षण तथा अन्तिम लेखापरीक्षण र कार्यमुलक लेखापरीक्षण (Performance Audit), लेखापरीक्षणमान (Auditing Standards)
  - 4.8 व्यवस्थापन परीक्षण (Management Audit)
  - 4.9 नेपालका सार्वजनिक संस्थानको वित्तीय स्रोत परिचालनको अवस्था र चुनौतीहरू
  - 4.10 वित्तीय विश्लेषणका विभिन्न विधिहरू (Methods of financial analysis) - benefit cost ratio, internal rate of return, net present value, payback period, minimum attractive rate of return and their application
  - 4.11 General Concept of EIRR (Economic internal rate of return) and FIRR(Financial internal rate of return)
  - 4.12 वित्त तथा मौद्रिक नीति, उपकरण, अन्तरसम्बन्ध र चालु वित्तीय तथा मौद्रिक नीति
  - 4.13 नेपालमा वैदेशिक सहायता र वैदेशिक लगानीको आवश्यकता, उपयोग, उपलब्धि, समस्या र चुनौती

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग

पदपूर्ति समिति,
सानोठिमी, भक्तपुर

प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह, अधिकृतस्तर प्रथम श्रेणी, निर्देशक पदको
आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र : सेवा सम्बन्धी

खण्ड (क) – (५० अङ्क)

(१ प्रश्न × १० अङ्क र २ प्रश्न × २० अङ्क = ५० अङ्क)

1. **सार्वजनिक क्षेत्र व्यवस्थापन (Public Sector Management)**
  - 1.1 सार्वजनिक प्रशासन/व्यवस्थापनको अर्थ, क्षेत्र, कार्यहरु, भूमिका, विकसित अवधारणा
  - 1.2 संगठन, संगठनात्मक स्वरुप/ संरचना तथा सिद्धान्तहरु
  - 1.3 श्रम सम्बन्धको अवधारणा, ट्रेड यूनियन र सामूहिक सौदावाजी
  - 1.4 वार्ताको अवधारणा, सीप र रणनीति
  - 1.5 सार्वजनिक क्षेत्र व्यवस्थापनमा जवाफदेहिता, व्यवसायिकता तथा संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व
  - 1.6 सार्वजनिक क्षेत्र व्यवस्थापनमा अनुगमन र मूल्यांकन प्रणाली
  - 1.7 विपद व्यवस्थापन (Disaster Management), परिवर्तन व्यवस्थापन (Change Management), संकट व्यवस्थापन (Crisis management), जोखिम व्यवस्थापन (Risk Management), सहभागितामुलक व्यवस्थापन, द्वन्द्व व्यवस्थापन, तनाव व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, स्रोत व्यवस्थापन, प्रविधि व्यवस्थापन र समय व्यवस्थापन
  - 1.8 गुनासो व्यवस्थापन र सार्वजनिक सुनुवाइ
  - 1.9 नेपालमा सार्वजनिक संस्थानको वर्तमान अवस्था, संस्थान सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका समस्या र चुनौतीहरु
  - 1.10 जनसम्पर्क र सञ्चार समन्वय
  - 1.11 रणनीतिक योजना र व्यवस्थापन (Strategic Planning and Management)
  - 1.12 परियोजना व्यवस्थापन: परियोजना प्रस्ताव (Project Proposal), परियोजना चक्र (Project cycle), परियोजना विश्लेषण (Project analysis), कार्य शर्त (Terms of Reference)
2. **मानव संसाधन व्यवस्थापन (Human Resource Management)**
  - 0.1. मानव संसाधन विकासको अवधारणा, रणनीति, समस्या तथा चुनौतीहरु
  - 0.2. मानव संसाधन व्यवस्थापन र यसका नविनतम प्रवृत्तिहरु
  - 0.3. मानव संसाधन सूचना प्रणाली
  - 0.4. मानव संसाधन व्यवस्थापनका विविध पक्षहरु : उत्प्रेरणा, मनोबल, नेतृत्व, निर्णय निर्माण प्रकृया, संगठनात्मक व्यवहार, समूहकार्य र समूह गतिशीलता, कार्य संस्कृति
  - 0.5. कार्य विवरण, कार्य विशिष्टीकरण, कार्य मूल्याङ्कन, कार्य पुष्टिकीकरण, कार्य सम्पादन मापदण्ड र कार्य विश्लेषण, संगठन तथा व्यवस्थापन (Organization and Management) पद्धति, Competency Mapping, Business Process Outsourcing, Right Sizing of Workforce, Flexi time, Talent Management, Employee Engagement.
  - 0.6. कार्यसम्पादन मूल्यांकनको अवधारणा, विधि/प्रकृया, प्रभावकारिता तथा चुनौतिहरु
  - 0.7. उत्तराधिकारी योजनाको अवधारणा र संगठनमा यसको आवश्यकता र प्रयोग

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग

पदपूर्ति समिति,
सानोठिमी, भक्तपुर

प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह, अधिकृतस्तर प्रथम श्रेणी, निर्देशक पदको
आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (ख) - (५० अङ्क)

(१ प्रश्न × १० अङ्क र २ प्रश्न × २० अङ्क = ५० अङ्क)

3. संस्थागत ज्ञान

- 3.1 विश्वविद्यालय अनुदान आयोगको परिचय, संगठनात्मक संरचना, कार्यक्षेत्र, विद्यमान अवस्था, अवसर, चुनौति तथा सम्भावना
- 3.2 विश्वविद्यालय अनुदान आयोग र उच्च शैक्षिक संस्थाको अनुदान व्यवस्थापन
- 3.3 नेपालमा उच्च शिक्षाको विकासक्रम र वर्तमान अवस्था
- 3.4 उच्चशिक्षाको सैद्धान्तिक अवधारणा र विश्वमा देखा परेका नविन प्रवृत्तिहरू
- 3.5 उच्चशिक्षामा सरकारी, नीजि र सामुदायिक शैक्षिक क्षेत्रको भूमिका, समस्या र संभावनाहरू
- 3.6 उच्च शिक्षाको गुणस्तर तथा अनुसन्धान अनुदान सम्बन्धि व्यवस्था
- 3.7 नेपालमा उच्चशिक्षाको वर्तमान नीति, संरचना र यसको विश्लेषणात्मक विवेचना
- 3.8 बहुविश्वविद्यालय प्रणालीको विकास, औचित्य र समस्याहरू
- 3.9 विश्वविद्यालय अनुदान आयोगको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय र विश्वविद्यालयहरूसँगको अन्तरसम्बन्ध
- 3.10 दिगो विकास लक्ष्य ४: नेपालको राष्ट्रिय कार्यढाँचा

4. Supervision, Monitoring, Control and Quality

- 4.1 Supervision & monitoring systems and techniques
- 4.2 Dimensions & essentials of organizational control system
- 4.3 Concept of quality, purpose and principles of quality management
- 4.4 Total Quality Management, TQM tools & techniques
- 4.5 Quality Assurance and Accreditation process, criteria and mechanisms
- 4.6 Managerial role in TQM

5. Research; Research Administration and Management

- 5.1 Foundation of research: meaning, objectives, motivation, utility
- 5.2 Research theory, method, technique and tools
- 5.3 Strengths and weaknesses of various research designs
- 5.4 Research problem, literature review, hypothesis, sampling, data collection, data analysis and interpretation
- 5.5 Pre and post award management
- 5.6 Research ethics and integrity, similarity index, plagiarism, citation
- 5.7 Research culture in higher education: importance, influencing factors and its implication in national policy formulation

6. कानूनी व्यवस्था

- 6.1 विश्वविद्यालय अनुदान आयोग ऐन, २०५०
- 6.2 विश्वविद्यालय अनुदान आयोग कार्य व्यवस्था नियमावली, २०६०
- 6.3 विश्वविद्यालय अनुदान आयोग कर्मचारी प्रशासन नियमावली, २०७८
- 6.4 विश्वविद्यालय अनुदान आयोग आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली, २०६०
- 6.5 शैक्षिक गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायन नियमावली, २०७४
- 6.6 सुशासन(व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ तथा नियमावली २०६५
- 6.7 सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४
- 6.8 भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- 6.9 आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६
- 6.10 सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
- 6.11 लेखा परीक्षण ऐन, २०७५
- 6.12 राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६